

21 ДЕК 40

21 снежня 1940 г. № 293 (362).

У ДОМІКУ НІКАЛАЯ ОСТРОЎСКАГА

Сочы. Тут самы ціхі куток. Стройныя кінарысы абступілі белы домік і замёрлі быццам вартавыя. У гэтым доміку, пабудаваным урадам Украіны, правёў свае апошнія годы выдатны чалавек нашай эпохі, пісьменнік-баец Нікалай Остроўскі.

22 снежня 1936 года неўмалімая смерць спыніла гарачае сэрца адданага сына нашай радзімы. Прайшло чатыры год, а тут усё засталася на-ранейшаму, і здаецца, што жыхар гэтага доміка толькі-што яго пакінуў.

Сярод прасторнага пакоя стаіць шырокі ложка з адной спынкай, пакрыты шарэцяной коўдрай з вытканымі на яе краі кветкамі. Побач з ложкам стаіць столік. На ім пішучая машынка з апошнім лістом работы Нікалая Остроўскага. Некалькі радзейпрыёмнікаў, кніжны шкаф, поўны кніг.

Арганізм Нікалая Остроўскага быў разбуран страшнай хваробай: параліч усяго цела, вечная слепата. Усё гэта было вынікам цяжкага ранення на фронце грамадзянскай вайны. Аднак ён ні на мінуту не выходзіў з радой будаўнікоў сацыялізма. Нікалай Остроўскі, прыкаваны хваробай, узяўся за піро і стварыў выдатныя творы: раман «Як гартавалася сталь» і аповесць «Народжаныя бурай».

Апошнія старонкі аповесці «Народжаныя бурай» памечаны — 11 снежня 1936 года. Сваё абяцанне ЦК ВЛКСМ — здаць у набор апошні ліст рукапісу гэтай аповесці да 15 снежня, — ён выканаў раней тэрміну на чатыры дні.

Аб тым, што жыхар гэтага доміка больш сюды не вернецца, напамінае толькі тое, што на высокай падстаўцы, пад шклом, пакойца ордэн Леніна, якім быў узнагароджан Нікалай Остроўскі. У адным з пакояў размешчаны матэрыялы аб дзіцячых і юнацкіх гадах Нікалая Остроўскага. На адной з карцін — 5-гадовы Коля ізабражон седзячым на парозе школьнага класа і ўважліва слухаючым урок (настаўніца дазваляла яму сядзець на парозе з умовай сядзець ціха).

Коля навучыўся чытаць з чатырох год. У дзіцячыя і юнацкія год, ён чытаў многа, і ў вітрынах выстаўлены любімыя яго кнігі: «Спартак», «Авадзень» і інш.

Пераходзячы ад аднаго да другога дакумента, экспаната, карціны, пісьма, рукапісу, бачыш, як фарміраваўся будучы пісьменнік. Нястача пагнала маленькага Колю на заробаткі спачатку кубоўшчыкам у буфет на ст. Шэпетоўка; потым ён стаў качагарам на электрастанцыі, у год, рэвалюцыя паступае расейскім у рэўком. У адной з аўтабіяграфій Нікалай Остроўскі так апісвае паступленне ў комсамол: «Разам з комсамольскім білетам мы атрымлівалі ружжо і 200 патронаў».

Незгасаючай славай пакрылі сябе комсамольцы — удзельнікі грамадзянскай вайны. Сярод іх быў і Нікалай Остроўскі — баец 1-й Коннай Арміі. У адным з шкафаў вісіць шлем і гімнасцёрка — падарунак пагранічнікаў. Памёр Нікалай Остроўскі з прысвоеным яму званнем брыгаднага камісара.

Нікалай Остроўскі, адстойваючы вернасць карчагінекага шляху, сам да апошняй хвіліны быў стойкім большэвіком, ненавідзячым эгаістаў і трусаў, панічна хаваючыхся ад малейшай цяжкасці. Над уваходам у яго пакой на чырвоным палатне напісаны яго яркія словы — «Хто не гарыць, той каціць». І гэты «закон» Нікалай Остроўскі правёў праз усё жыццё і праз свае творы «Як гартавалася сталь» і «Народжаныя бурай». На гэтых гераічных кнігах вучацца і выходзяць мільёны моладзі нашай краіны, у іх чэрпаюць сілу волі к малейшай барацьбе рэвалюцыянеры ў засценках капіталістычных турмаў.

У музеі захоўваецца арыгінал пісьма рыжскіх палітзняволеных, якія пісалі Нікалаю Остроўскаму: «...Паўка стаў нам сваім, бліжнім, на катораму мы ўсе хочам раўняцца». Зараз адшукваюцца аўтары гэтага пісьма, стаўшыя свабоднымі з устанавленнем савецкай улады ў Латвіі.

Нікалай Остроўскі ў кругу сваіх сяброў часта гаварыў аб прыгнёчэных польскімі панамі беларускім і ўкраінскім народах. Ён сцвярджаў, што «польская дзяржава на сваіх гліняных нагах доўга не пратрымаецца». Ён марыў аб вызваленні гэтых народаў.

Гэта здзіўляючая прадбачанасць апраўдалася ў вераснёўскія дні 1939 года, калі народы заходніх абласцей Беларусі і Украіны набылі свабоду і шчаслівае жыццё.

З прыходам Чырвонай Арміі павечна канула ў мінулае праклятае панаванне польскіх паноў. Народы Савецкага Саюза ніколі не забудуць свайго баявога сына, палкага большэвіка, пісьменніка-байца Нікалая Остроўскага.

Музей у Сочы значна пашыраны. З усіх канцоў неабсяжнай нашай радзімы прыходзяць сюды, каб яшчэ глыбей вывучыць выдатнае, поўнае гераізма жыццё Нікалая Остроўскага.

А. Астаф'еў.

Сочы — Беласток, 10-ХІІ-1940 г.